

del z nje na tla ter si pri tem zlomil hrbtenico. Poklicali so takoj bližnjega zdravnika iz Dobrovnika, ki je ponesrečena prepejal s svojim avtomobilom v bolnico v Mursko Soboto. Poškodbe pa so bile tako hude, da je že med potjo podlegel ter je v Martjancih izdihnil, nakar se je zdravnik vrnil ter ga odpejal nazaj domov. Pogreb je bil v soboto, dne 31. avgusta. Naj mu bo lahka zemlja. Ostalim naše sožalje. Rajni zapuška žena in tri nepreskrbljene otroke.

Smrtna kosa v Novi Štifti pri Gornjem gradu. Pretekli teden je umrla po kratki bolezni Lenka Sinkovc. Pokojnica je bila dobra žena in vrta mati. Naj ji bo Bog milostljiv sodnik! — V petek pa je umrl v ljubljanski bolnici po petdnevni teški bolezni Franc Rihter, star šele 19 let. Pokojni France je bil vedno zdrav in vesel ter globokoveren in res pravi vzor poštenega slovenskega fanta. Naj mu bo zemljica lahka!

Najstarejša družbenica šentvidske Mar. družbe umrla. Dne 25. avgusta je v Gospodu zaspala radi zastrupljenja krvi samska pos. v Sv. Vidu pri Planini Jožica Pogačnik, stara 76 let. Bila je zgladna Marijina družbenica, članica Prosvetnega društva, dolgoletna naročnica »Slov. gospodarja« in raznih drugih nabožnih listov. Zavarovana je bila tudi pri Karitas in tako lepo poskrbela za svoj pogreb in sv. maše. Njen domek je bil dostikrat zatočišče marsikateri revici. Kdor ima čisto vest, se lahko tudi v žalostnih časih nasmehlja, ker se mu niti smrti ni treba bati. To je veljalo za rajno Jožico, ki ji želimo sladko spanje, njeni še živeči sestri Amaliji naše globoko sožalje!

Žena-trpinka umrla v Tekačevem pri Rogški Statinl. Rodinski zvonovi so nam naznanili žalostno vest, da nas je zapustila po mučni bolezni Terezija Boršič v starosti 73 let. Za njeno bridko trpljenje ji naj bo ljubi Bog milostljiv sodnik — ostalim pa naše sožalje!

Smrtni slučaji v Rajhenburgu. Neizprosna bela žena nam je iztrgala pridno in dobro ženo v njenih najlepših letih, g. Pavlino Solina, gostilničarka in trgovka iz Dolskega pri Rajhenburgu. Umrla je zadeta od kapi. Pokojna je bila nadvse blaga in splošno priljubljena žena ter usmiljena do revežev. Kako je bila priljubljena, je pričala množica ljudstva, ki jo je spremila na zadnji poti. Pred hišo žalosti in na grobu ji je se v slovo lepo in prav občuteno zapel domači moški in mešani pevski zbor nekaj žalostink. — V zgodnjih jutranjih urah se je raznesla žalostna vest, da sta se ponesrečila v tukajšnjem rudniku dva mlada fanta-rudarja, eden star 19 let, drugi pa 25 let. Niti mesec dni nista bila v službi in sta se zelo veselila svoje prve plače, pa jima ni bilo dano čakati. Enega je že v rovu pobilo takoj do smrti, drugi se pa zdravi v bolnici, kamor so ga prepejali težko ranjenega. — V visoki starosti je umrl pos. Preskar Jakob iz Cerenca. Bil je mož odlično krščanskega značaja, član Apostolstva mož in dober gospodar. — Pokopali smo tudi še isti teden ženo Kink iz Presladola in vestno Mar. družbenico Požun Terezijo iz Klada. Iz Rimskih Toplic so pripeljali zemске ostanke pokojne Helene Derstvenšek, ki je umrla v starosti 82 let. Svoja stara leta je preživela pri svoji hčerki gđ. Jožefi Derstvenšek, učiteljici v Rimskih Toplicah. Bila je blaga žena, ki je ljubila svojo rodno grudo in je želela v njej tudi počivati. Vsem skupaj naj Bog podeli večni mir in pokoj, preostalim naše sožalje!

Kratke tedenske novice

Minister za telesno vzgojo naroda Dušan Pantič je izjavil, da se pripravja pri nas zakon o organizaciji enotne mladinske vzgoje.

V Sloveniji je letos priglasišenih 180.000 dvokoles. Najavijenih je še nadaljnjih 20.000 tablic za kolesa. V Ljubljani pride že na vsakega četrtega eno kolo.

Sporazum med Romuni in Bolgari je bil dne 6. septembra v Crajovi zaključen s podpisom. Bolgari bodo vkorakali v odstopljeno južno Dobrudžo 20. septembra.

General Antonescu, diktator Romunije, bo navezal usodo države po odstopu kralja Karola in njegovi preselitvi v Švico na Nemčijo in Italijo.

Romunski ministrski predsednik general Antonescu je zaplenil v Švico pobeglemu kralju Karolu vse v Romuniji ostalo premoženje.

Francoski maršal Petain je preosnoval svojo vlado. Izpremembe so v zvezi s pogajanjmi med francosko in nemško vlado.

Francoska vlada skaša doseči v Londonu omiljenje zapornih (blokadnih) ukrepov za dovoz živil iz Amerike. Zedinjene države so ponudile Franciji živila za vse po Nemcih nezasedeno francosko ozemlje.

Zadnje letalske napade na London in na angleški otok vodi s francoske obale nemški državni maršal Göring.

Novo nemške letalske bombe nimajo več jeklenega, marveč cementni plašč. Njihov učinek ni tako močan kakor pri bombah z jeklenim tulcem.

Dne 1. septembra 1940 je nadzirala Nemčija skupno 1.596.000 kvadratnih kilometrov s 159 milijoni 506 tisoč prebivalci, Sovjetska zveza 21 milijonov 632.600 kvadr. kilometrov in 191.627.000 prebivalcev, Anglija v Evropi 346.900 kvadr. kilometrov in 47.982.000 prebivalcev.

Za prvega namestnika sovjetskega ljudskega komisarja za zunanje zadeve ali zunanjega ministra Molotova je bil imenovan A. Višinskij, ki se je rodil leta 1883. v Odesi in je potomec poljske rodovine.

Ameriški kongres ali parlament je izglasoval z 208 proti 200 glasovom zakonski predlog o splošni vojaški obveznosti. Vpisovanje obveznikov se odloži za en mesec, da bi se dala pobuda za prostovoljni vpis.

Ameriška vlada je naročila gradnjo 201 vojne ladje, katere bodo stale 230 milijard dolarjev, kar je doslej največji gradbeni program v zgodovini človeštva.

Predsednik južnoameriške republike Paragvaj je postal 7. septembra s svojo ženo smrtna žrtve letalske nesreče. Odpovedala sta oba motorja na letalu, ki je treščilo na tla in so se ubili vsi, ki so bili v letalu.

Gramofonska igla, ki svojo ostrino sproti ostri, je letos razstavljena na velesejmu v Leipzigu v Nemčiji. S to iznajdbo bo mogoče preigrati tisoče plošč brez premenjave igle.

Razmerje med Irce in Angleži

300 let so Irce tlačili Angležem

Odkar je postala Angleška pod Henrikom VIII. protestantska, Irsko pa ostala zvesta katoliški veri, je zlorabljala angleška gospoda svoj položaj v to, da je irske podložnike izžemala. Angleži so odvezemali Irce zemljo, da so jo delili med angleške lorde (plemenitaše), ki so živeli od dohodkov v Londonu, ne da bi se le zmenili za usodo irskih zakupnikov ter poljedelskih delavcev, ki niti za vsakdanji kruh niso zaslužili.

Kljub vsej brezobzirnosti pa Angležem ni uspelo Irce tako podjarmiti, da bi se izjavili pripravljene za angleško nadvlado. Angleški vojaki so Irce tako temeljito premagali, da se niso upali očitno upirati. Poslužili so se pa napram tlačiteljem takih odporih načinov, da so storili angleški posestniki vse, samo da bi se poravnali z delovnim irskim narodom. Irce se za mirno poravnavo niti zmenili niso. Rajši, ko bi bili sklenili navidezno pomirjenje, so bili pripravljene na največje žrtve. Boj med Angleži in Irce se je od 1840—1850 tako poostril, da je začelo irsko prebivalstvo stra-

hovito nazadovati. Rajši kakor bi bili skupno delali z angleškimi veleposestniki, so puščali irski zakupniki zemljo neobdelano v očigled gladovanju. Od leta 1845—1851 se je skrčilo irsko prebivalstvo od 8½ na 6½ milijona. Vzroki tolikega nazadovanja so bili: lakota, bolezni in izseljevanje.

Irsko postane angleški dominijon

Iz ravnokar označenega razmerja je razvidno, da so storili Irce med svetovno vojno vse, da bi se bili otresli angleških tlačiteljev. Roger Caument, eden od irskih voditeljev, je skušal aprila 1916 zanežiti med domačini upor proti Angležem. Angleži pa so ga ujeli ter obesili.

Šele po svetovni vojni je začela Anglija kazati več zanimanja za tlačeno Irsko. Spomladi leta 1918. se ni upala angleška vlada raztegniti splošne vojaške obveznosti na Irce. Decembra istega leta so bile razpisane volitve, pri katerih je izvojevala irska narodna stranka od 106 irskih poslanskih mest 73. En del teh poslancev se je strnil februarja 1919 v

Čudežna rastlina življenja in smrti. John James je prebil 30 let življenja v pustolovščinah. Kot majhen otrok brez staršev je prišel v Južno Ameriko. V Boliviji je bil pastir, končno je delal za Forda, nekajoč kavčukova drevesa na obalah, reke Amazonke. Nekoč je opazoval, kako je Indijanec zbiral koreninice neke rastline, jo stolkel v prah in metal v reko. Voda je postala na površju mlečnobela, ribe so plavale sem in tja kakor omamljene. Kmalu se je nabralo na površju več rib, bile so mrtve. Indijanec jih je igraje pobasal v mrežo, jih spekel in snedel. James je takoj spoznal, da ima rastlina strupen učinek na življenje rib. Istočasno je dobil neki peruanski učenjak nalogo, proučiti

Mogočni Jun

Povest iz domačih hrčkov

*

Če bi pa Tilko ogoljufali za teh tri tisoč goldinarjev, ki jih je dobila po očetu, bi ji splavali tudi ti zadnji upi po vodi. Ne, to se ne sme zgoditi. — Nekaj dni že je Trezika premišljevala, ali naj bi pisala prijateljici in jo opozorila na nevarnost, zdaj pa se je pripravila v kot svoje trgovine, vzela je pismo in jela pisati. Toda komaj je spisala prve vrste, so se odprle duri in začula je znan moški glas:

»Ali imate cigare?«

»Seveda,« je odgovorila Trezika in stopila k polici. Tedajci pa je obstala kakor ukovana in je prestrašeno zastrmela došlecu v obraz.

»Gospod doktor, vi?« je potem zašepetala.

»Veseli me, da me še poznate,« je rekel veselo. »Po-zdravljeni, gospodična Trezika!«

Ni mu dala sreče, umaknila je pogled in pobesila oči.

»Preden si izberem cigare, bi vas rad nekaj vprašal,« je spet začel. »Gospodična Trezika, ali niste česa izgubili?«

»Kaj naj bi bila izgubila?« je dejala hladno.

»Že pred štiri leti. Kak prstan ali kaj?«

20

Kri ji je udarila v lice in šel čez nekaj časa je šepnila:

»Bog ve, kam se je prstan izgubil.«

Z levega mezinca je potegnil zlat prstan in ji ga pomolil:

»Dobro si ga oglejte, gospodična Trezika! Ali ni morda vaš?«

Hlastno je segla po njem.

»Da, da, moj je. Za božje voljo, gospod doktor, kako pa ste vi prišli do njega?«

»Neka gospodična Trezika Dobrovník mi ga je poslala, zraven pa še prav osorno odpoved.«

»To ni res, to je vse zlagano. Prstan sem izgubila ali pa, kar se mi zdi še bolj verjetno, mi ga je kdo ukradel. Strašno mi je bilo hudo po njem.«

»Da, da! Vi niste krivi, gospodična. Vse vem. Mi je že Končnikova Tilka v Šmarjeti povedala, danes pa sem že vse na drobno izvedel.«

»Kaj ste izvedeli?«

»Da je Senčarjev Urh prstan izmaknil in da ga je doktorju Hudniku dal. Ta ga je dal neki Škerjančki, naj ga meni pošlje in zraven še ponarejeno pismo z vašim podpisom.«

»Z mojim podpisom gotovo ne.«

»Ne, ne, ponarejen je bil. Toda pisava je bila tako spretno posneta po vaši, da bi bil tudi kak pametnejši od mene nasedel.«

irski narodni parlament, ki je proglašil neodvisnost Irske. Leta 1921. se je začel angleški vodilni politik Lloyd George z Irci pogajati. Pogajanja so dovedla do tega, da je morala priznati Anglija Irski značaj samostojnega dominijona.

Angležem nenaklonjene organizacije

De Valera, današnji irski voditelj, vztraja na neodvisnosti Irske, na nevtralnosti in zahteva priključitev 6 protestantskih grofij na Irskem k irski republiki. Dokler slednje vprašanje ne bo rešeno, noče De Valera ničesar slišati o kakem skupnem angleško-irskem obrambnem programu. Ravno to dela položaj Irske v sedanjih časih izredno težaven. Danes je še precej Ircev, ki so Angležem veliko manj prijateljsko naklonjeni kakor pa njih voditelj De Valera.

Kar se tiče nenaklonjenosti, je na prvem mestu irsko gibanje za popolno odcepitev od Anglije, ki je znano pod imenom »Ira«. Voditelji te organizacije so izpovedali pripravljenost za skupen boj s Hitlerjem proti Angležem.

Prijatelji Nemcev so tudi irske modre srajce ali fašisti, katerim načeljuje general D'Duffy. Ta general se je boril v španski državljanski vojni na strani generala Franca.

Tretja skupina ljudi, ki so na Irskem nevarni Angležem, so pripadniki od Nemcev organizirane pete kolone. Nekateri so inozemci, mnogo je pa Nemcev in ameriških Ircev.

Omenjena skupina bi znala postati tem nevarnejša, ker je Irška še danes v diplomatskih stikih z Berlinom.

Branitelji sodelovanja Irske z Angleži

Napram vsem tem nemškim prijateljem na Irskem je De Valera odločen branitelj irske neodvisnosti v okvirju angleškega svetovnega vladarstva. Še bolj odločno kot De Valera so za popolno spravo z Angleži irski katoliški škofje, ki vidijo v narodnem socializmu nasprotnika katolicizma.

Današnje razpoloženje med Irci

Ker so na Irskem močnejše one struje, ki so za borbo ob strani Angležev, je obramba Irske znatno napredovala. Glavno mesto Irske Dublin je ravno tako zavarovano glede napadov iz zraka in po morju kakor London. Vse irske ceste so prepletene z žičnimi ovirami. Povsod oblast skrbno opazuje tujce. Irška ima že celo svojo lastno mornarico, ki obstoji sicer iz ribiških čolnov, ki pa stalno nadzorujejo irsko obalo, da bi ne prišlo do kakega nenadnega izkrcavanja.

Dopisi

Dravska dolina

Ruše pri Mariboru. Blizu se zopet Ruška nedelja, edini romarski dan ruške Marijine cerkve. Letos bo Ruška nedelja po Mali Gospojnici, to je dne 15. septembra. V soboto ob 13. uri sprejem romarskih procesij, ob 14. uri obisk Kalvarije; ob 15. uri se začne spovedovanje, zvečer ob 18. uri pridiga in slovesne litanije, nato zunaj cerkve rimska procesija. V nedeljo se začne spovedovanje ob pol 5. uri zjutraj. Sv. maše bodo: prva s skupnim sv. obhajilom ob 5. uri, ob šestih prvo slovesno sv. opravilo, darovanje in blagosloavljanje romarskih spominkov. Tihe maše bodo ob pol 8., 8., pol 9. in 9. uri. Ob 10. uri bo drugo slovesno opravilo. Popoldne ob 15. uri večernice. Skrbimo, da bo vse Bogu in Mariji v čast, nam pa v mir in zveličanje!

Slovenske gorice

Ljutomer. (Silovito neurje.) V petek, 29. avgusta so nad Ljutomer in okolico prihrumeli temni oblaki. Uhlj se je dež kakor iz škafa, za tem je začela padati toča, ki je bila tako gosta, da je kmalu pokrila travo. Razumljivo je, da je naredila ogromno škodo. Ajdo je popolnoma zbila, koruzo močno oklestila, a največjo škodo je naredila po vinogradih, kjer je opustošenje doseglo vrhunec. Škoda je velika. Čudno je to, kako so si oblaki utirali pot. Sadeži na nekateri njivi so popolnoma zbiti, dočim sosednje njive ni dosegla niti trohica razdejanja. Čudimo se in se sprašujemo, ali ne bo skoraj konca?

Ptujsko polje

Ptuj. Jetika spada med najhujše sovražnike ljudstva v ptujskem okraju. Številke mrličev za jetiko in vseh onih, ki nosijo v sebi kužno kal, še od daleč niso poznane. Vendar nam že vse to, kar smo v borbi proti jetiki v Ptuj in ptujskem okraju doslej spoznali, v glavnih obrisih razkriva žalostno sliko. Boj proti jetiki mora biti dobro organiziran, mora biti enoten in mora biti sodeben! V tem boju morajo pomagati strokovnemu zdravniškemu trudu, da se zajezijo porast jetike, vsi. Protituberkulozni dispanzer v Ptuj, ki slavi to leto peto obletnico svojega dela, je bojeval z vsemi razpoložljivimi sredstvi boj proti jetiki. Uspehi bodo vidni šele po desetletjih. Vendar smemo reči, da so ta prva leta bila prava pionirska leta protituberkulozne borbe v Ptuj in ptujskem okraju. Ob svoji petletnici hoče protituberkulozni dispanzer svojo akcijo povečati in jo strokovno predvsem še okrepiti. V ta namen hoče sezidati v Ptuj nov, sodobnim zdravniškim zahtevam boja proti jetiki odgovarjajoč protituberkulozni dispanzer, ki naj bo obenem najlepši spomenik viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Za vidne likovne ali drugačne spomenike ne zmoremo dovolj denarja. Potrebe zahtevajo, da postavljamo spomenike onim, ki smo jih spoštovali in cenili, v takšni obliki, da bodo koristili najprej ljudstvu, potrebnim! Tak način počastitve velikih ljudi je najbolj mogočen, najbolj socialen in najlepši. Brez dvoma so protituberkulozni ligi v Ptuj v ta namen nujno potrebna denarna in ma-

Kralj Peter II. se vadi, kako ravnati s tankom

Treziki se je barva lic kar spreminjala: hip je bila bleda, hip nato rdeča.

»Urh, ta lump, ta bi bil take reči res zmožen!« se je razjezila. »Po sili je hotel, naj ga vzamem, pa si ni izbiral potov in sredstev. — Hudnik pa za denar itak vse stori.«

»Hudniku sem bil že davno trn v peti, ker sem zunaj v Brezju ustanovil zadružno hranilnico in mu marsikak plen iz krempljev iztrgal. Senčarjev Urh, Hudnik in tista škerjančka, to so pravi tiči. Prav ti trije so me s svojimi spletkami in lažmi spravili iz Brezja. Zdaj je prišlo vse na dan.«

Trezika je z vprašujočimi očmi gledala v doktorja, ta pa ni povedal nič več, ampak ji je naglo vzela prstan spet iz rok in rekel:

»Prstan mi morate pustiti, gospodična. Štiri leta že ga nosim vedno na roki kot spomin na človeka, ki sem ga imel zelo rad.«

Ona se je jokala in je prosila:

»Gospod doktor, dajte prstan meni! Tudi meni je ljub spomin. Dosti sem žalovala po njem.«

»Hm, torej ga še zmeraj obrajtate,« je narezal spet z veselimi glasom. »Zelo rad vam ga bi dal, pa s tem prstanom je nerazdružljivo zvezan tudi še neki človek. Če hočete prstan, morate tudi tega človeka zraven sprejeti.«

»Ivan, ljubi!« je zaihtela.

Tedaj jo je prijel za roko, voljno mu jo je pustila, nataknil ji je prstan in dejal:

»Trezika, ali si spet moja, kaj?«

»Rada, če me le hočeš.«

Tedaj je vstopila Končnikova Tilka, po gosposko opravljena.

»Dober dan Bog daj, gospa Končnik!« jo je pozdravil zdravnik. »Vi ste pa zgodnji. Pričakoval sem vas šele z večernim vlakom.«

Ne da bi mu na to kaj odgovorila, je dala Tilka najprej njemu, potem Treziki srečo in je rekla:

»Če me oči ne motijo, sta se vidva že zmenila. Ali vama smem čestitati?«

»Midva pa čestitava vam ob bogati dediščini,« je odvrnil zdravnik veselo. »Če se sreča začne smejeti, se kar unesti ne more.«

Potem se je obrnil k Treziki, ki je začudeno obstrmela.

»Trezika, ti še ne veš, haha. Le poglej jo, svojo prijateljico! Ta ti je podedovala, da se poprej usedi, preden ti povem! Sto in dvajset tisoč goldinarjev najmanj — reci in piši: dve sto štirideset tisoč kron. Jutri je na sodniji razprava.«

»Za božjo voljo!« je zavpila Trezika. »Kako je to mogoče?«

»Čisto po človeško. Stari Senčar je po ustnem testamentu zapustil svoji hčerki Tilki tretjino vsega svojega

način, kako bi se lame iznebile nadležnega mrčesa, ki lazi po njih životu. Spoznal se je z Jamesom in ta mu je priporočil rastlino »timbo«, ki raste ob Amazonki. James je nabral mnogo te rastline, jo zmlel v prah in ga prodajal domačinom. Ti so mazali sadna debla z njim in dosegli velike uspehe. Izginile so vse gosenice in škodljivi mrčesi, ki razjedajo sadje in listje. James je zgradil veliko tovarno, l. 1933. je proizvajal že 350.000 funtov tega prahu. Razširiti je moral tovarno na izdelek 2.000.000 funtov timbovega prahu. Ta ozdravlja tudi nekatere kožne bolezni pri ljudeh ter se uspešno uporablja v zdravstvu tropskih krajev.

Najdaljša vzpenjača. Najdaljšo vzpenjačo v